

pravilnih složin (vprašavno za oziravno). Priporočamo to knjižico prav gorko vsem Slovencem, večkrat ko jo kdo prebere, bolj mu bo všeč in več mu bo koristila.

Dr. J. J.

»Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen.« Von V. Oblak. Separatabdruck aus dem Archiv für slavische Philologie. Leipzig 1890. — Kadar sem bil poročeval v »Dom in Svet«-u v II. in III. letniku o Jagičevem Archivu, omenjal sem bil samo V. Oblaka korenito razpravo o »nominalni naši deklinaciji«. In ta razprava je zdaj ponatisnena iz XI., XII., XIII. knjige Archiva v posebno knjigo, katera obsega 247 strani. Koliko in kakšnih virov se je pri tej koreniti razpravi posluževal, kakšno stališče zavzema v tej razpravi, podaja nam od 2.—12. strani. Naj si so že mnogo pisali o našem jeziku Miklosich, Škrabec, Valjavec, Boudouin de Courtenay, Štrekelj, Scheinigg, vendar mnogo novega mikavnega najdeš v Oblakovi razpravi. Ker se bom večkrat na to razpravo sklicaval v »porabnih mislih«, zato jo priporočam vsakemu. Zakaj g. pisatelj, ozirajoč se na st. slov. in druge slovenske jezike, podaja nam iz starih naših spomenikov in iz narečji današnjih stalno, trdno podlago, na katero se naj postavi, če želimo priti do edinstva v pisavi v tej reči. Ne uči nas sicer g. pisatelj, kako naj pišemo, ampak le črta nam razvitek naše pisave gledé na deklinacijo. Kar se tiče mestnika m. in sr. spola v ednini, omenil sem že v 2. št. t. I. str. 79. To izrečno spominjam, ker imajo tu neki krive pojme in jako različno pišejo. Ker piše nekdo v »Slov. Narodu« 1891, št. 29. sicer dobro obče ali ne »sine ira« o razvitku našega jezika med drugim tudi to-le: »Kdor se hoče uveriti o teškočah v tej sklanji, naj si ogleda V. Oblaka razpravo »die nom. Decl.« Tudi na podlagi ondotnega razmišljanja si jaz ne upam trditi, da ne bi narod nikjer ne ločil v govoru »reči« g. sing. = acc. pl. »reči« g. pl. Mogel bi nas o tem obvestili tak učenjak, ki pozna natančno slovenska narečja... To je resnica. G. V. Oblak se izrečno ni oziral na g. pl., — kakor sva se o tem nedavno pogovarjala, — kar piše na str. 235. in drugje o tem padežu, kar je o tem pisal Škrabec v »Cvetju« in dr. Štrekelj v »Zvonu« 1885., vse to priča zoper -ij gen. pl. No o tem na drugem mestu. Vsem pa najbolj, ki jih mika našega jezika razvitek, naj bo priporočena rečena knjiga.

Fr. S. Lekše.

PRVAŠKO SLOVSTVO.

(Piše — F.—)

»Slike iz občega zemljopisa.« Napisao dr. Ivan Hoič. Knjiga II. Evropa, Francuska, Švicarska, Nizozemska, Belgija i Vel. Britanija. Sa 93 slike i 4 zemljopisne karte. Nagradjeno iz zaklade grofa Iv. Nep. Draškovića. Za godinu 1889. Vel. 8°. Str. VIII + 331. Knjižarska cena 3 gld. — Z veseljem smo pred dvema letoma sprejeli prvo knjigo »občega zemljopisa«, o kateri se je tudi »Dom in Svet« pohvalno izrazil (gl. »Dom in Svet« I. 1889., str. 242). Hvaležni smo

M. H., da nam je letos v tako lepi obliki podala II. knjigo tega prekornega in krasnega dela. — V I. knjigi smo razmotrivali zemljo kot nebesko telo in njeno obliko v obče, pisatelj nam je z neke višje točke kazal zemljo, a v drugem delu nas vodi, rekel bi, za roko po gorah in nižavah ter nam razkazuje posamezne dele naše zemlje.

V drugi knjigi je opisal pet evropskih držav. Pač majhen prostor za take države, kakor je n. pr. Francoska ali Angleška! Ali pisatelj ni namerjaval pisati obširnega in strogo zemljepisnega dela, on je hotel ustreči praktični potrebi udov matičinih. To pa ni lahek posel, pisati kratko in zanimljivo znanstveno delo, posebno, ker še do zdaj hrvaško slovstvo ni imelo zemljepisne knjige, razven šolskih knjig. Vendar je pisatelj prav dobro izvršil svojo nalogo. Kratko ali mično pripoveduje vse, kar je važnejšega. Zlog je lahek, a jezik pravilen in čist.

Najprej govori v obče o Evropi (str. 1.—90.), razkazuje nam njene posebnosti in prednosti pred ostalimi deli sveta. Potem slika tla Evrope, kaka so zdaj in kako so se spreminjala v raznih geoloških dobah. Dalje govori precej obširno o podnebju Evrope in naposled o njenem stanovništvu. — Po splošnem uvodu govori o posameznih državah. Najprej opisuje v petih poglavjih Francosko. V prvem poglavju črta svetovni položaj Francoske, njene meje, velikost in razdelitev. V drugem poglavju opisuje zemljo francosko in prav lepo slika nekatere kraje. Posebno poučen je tretji del, kjer govori o fizični kulturi, o poljedelstvu, vinorejstvu in raznih obrtih. V četrtem delu govori o narodu in jeziku francoskem ter o zgodovinskem razvoju države francoske, a v petem poglavju opisuje posamezne departemente in važnejša mesta. Tukaj čitatelja posebno zanimiva Pariz.

Čitajoč ta opis Francoske moramo se nehoté pokloniti velikemu duhu francoskega naroda, kateri je ustvaril taka orjaška dela. Nekaj vendar pogrešamo v tem opisu. Pisatelj prav lepo opisuje v tretjem poglavju fizično kulturo, — a popolnoma molči o duševni, in vendar bi čitatelj rad kaj slišal tudi o občini naobrazbi, o ljudskih, srednjih in višjih šolah itd. Pri nekaterih mestih mimogredé omenja, tako n. pr. pravi, da je v Parizu akademija »neumrlih«, Collége de France, vseučilišče itd., a to je vse o duševni kulturi. Ne vemo, zakaj je pisatelj to opustil pri Francoski in Švicarski, ker pri zadnjih treh državah vsaj z nekoliko besedami omenja občne naobrazbe.

Ko smo si razgledali krasoto Francoske in ko nas je že glava zbolela od velikomestnega hrupa, vodi nas pisatelj v idilično in romantično naravo alpskega sveta, v gorato Švico, katero je prav lepo opisal. Seznan nas z deželo, slika nam stanovništvo, njegov zgodovinski razvoj in idilsko življenje alpskih planinarjev. Dasiravno je priznana resnica, da so gorski stanovniki sploh bolj konservativne čudi in da se jih težko prijemajo razne novotarije, vendar so Švicarji veliki novotarji, vedno bolj zapuščajo svojo patrijarhalno življenje in se podavajo novodobni pokvarjenosti in mehkužnosti, katera jim

razjeda duševne in telesne moči. Vendar se v njihovem značaju leskeče tudi marsikateri biser; radodarni so, nad vse ljubijo slobodo in zemljo, ki jih je rodila. — Prav zanimljivo so opisani posamezni kantoni in njihove znamenitosti. Teško se človek loči od gorate Švice, katero nam riše pisatelj z živimi bojami.

V Švici smo se čudili krasoti, katero je tako obilno razsipala mati narava, a v Holandiji občudujemo delo človeških rok in vstrajnost človekovo v borbi z naravo. Najprej govori o zemlji Nizozemski, potem o stanovništvu in njegovem zgodovinskem razvoju, o cvetu nizozemske države ter o fizični kulturi. Naposled opisuje tudi važnejša mesta. O duševni kulturi sicer ne govori posebej, ali vendar omenja, na kaki stopinji stoji občna naobrazba. Tudi o Belgiji govori v dveh poglavjih. Naposled opisuje v štirih poglavjih Angleško. Na britanskem otočju ne nahajamo take prirodne krasote, kakor n. pr. na Francoskem ali v Švici, cela priroda je nekako resnobna, obnebje večidel oblačno, a naravi je prav primeren tudi miren in trezen značaj Angležev. Vse to nam podaja nekaj zanimivega, nekaj novega in posebnega. Kakor druge države, tako je tudi Angleško pisatelj spretno obdelal. V kratkih ali jasnih črtah nam riše položaj države, notranje in zunanje razmere, svetle in temne strani. Obžalujemo osodo tužne Irske, ali z druge strani občudujemo njeno vstrajnost v dolgi borbi z močnejšim sovražnikom. Lepo nam slika pisatelj značaj angleškega naroda ter z nekoliko besedami omenja tudi naobrazbe. — Delo krasijo lepe slike in štiri zemljepisne karte, katere mnogo pomagajo pri čitanju.

Opisujoč Angleško, navaja pisatelj mnoga imena, pisana edino z angleškim pravopisom. Brez zamere smemo reči, da je angleški pravopis večini matičinih uđov popolnoma neznan, zatorej bi pisatelj dobro storil, ko bi važnejša imena napisal tudi z našim pravopisom. Čitatelj bi si mnogo lažje zapomnil imena, ko bi jih vedel dobro prečitati.

Vrlenu pisatelju želimo, da nam tudi ostale zvezke tako lepo napiše, ker tedaj bomo imeli krasno zemljepisno delo. Slovencem pa toplo priporočamo M. H., ker najbolje bomo pokazali našo slovansko vzajemnost, ako se bomo medsebojno podpirali in spoznávali

»**Petar Preradović.**« Izabrane pjesme. Uvod napisao Milivoj Šrepel. Sa slikom pjesnikovom. 8.º Str. LXXX+371. Cena 2:50 gld. — Že dolgo smo čutili potrebo, da se nam v primerni obliki v roke poda novo izdanje Preradovićevih pesmij. Staro izdanje od l. 1873. je že skoro popolnoma razprodano, a tudi oblika tega izdanja ni kaj spretna. — Občni želji je letos ustregla M. H., ker je v krasni obliki podarila narodu dela največjega pesnika hrvaškega. Lepšega daru res ni mogla dati M. H. mladini, kakor so Preradovićeve pesmi. Žal, da v tem izdanju ni cel Preradović! Nedostaje več prevodov in nedovršenih pesmij, kakor tudi obe drami »Vladimir i Kosara« in »Marko Kraljević«.

Tri manjših pesnikov je že dobro, da se samo »izbrane« reči pošljejo v svet, ali takega pesnika, kakor je Preradović, imel bi vendar vsakdo rad

celega. Kdor bo hotel imeti vsa njegova dela, moral bo poseči za starejšim izdanjem, a k čemu dvojni stroški?

Uvod v novo izdanje je napisal dr. Milivoj Šrepel, profesor na zagrebškem vseučilišču. Životopis je do l. 1856. od samega pesnika, a ostalo do njegove smrti l. 1872. je sestavil pisatelj po pismih na pesnikove znance in prijatelje. V starem izdanju je Preradovićeve pesmi ocenil dr. Fr. Marković; on je pesmi razmotrival bolj s stališča filozofičnega, a Šrepel razlikuje v pesnikovem delovanju dve perijodi in z gledišča kronološkega razmotruje, kakó so se v pesnikovi duši razvijale misli in čustva. Zdi se nam, da se je ocenjevalec preveč oziral na spiritizem, kateri je res vplival na pesnika in se očitno kaže v nekaterih pesmih, vendar ne takó, da bi se vsaka plemenitejša in lepša misel vzbudila v pesniku pod vplivom spiritizma.

Razdelitev pesmij je ista, kakor v I. izdanju, semtertje je kaj spremenjenega po rokopisih samega pesnika, nekoliko pesmij je tudi dodanih, katerih ni v starem izdanju ali so se našle pozneje. O pesmih samih ne moremo tukaj natančneje govoriti, ali Slovenci naj radi posegajo po Preradoviću, ki je gotovo eden največjih pesnikov slovanskih, a prvi pesnik svojega naroda.

Dragutin Hire: »**Hrvatsko Primorje**« (Slike, opisi i putopisi). 4.º sv. I+II. Str. 88. C. à 40 kr. — Ako kaj, mora vsakega rodoljuba zanimati opis njegove domovine, — onih krajev, kateri so mu najbolj k sreči prirasli. Zato bode vsakega pravega Hrvata zanimalo gorenje delo, katero mu bode prineslo polagoma opis jednega izmed najlepših krajev njegove domovine — »Kršnega Primorja«, katero se je razprostrlo na obalah jadranskega morja. V tem delu se bodo opisali in z lepimi slikami okrasili najznamenitejši primorski kraji, narod, kateri v njih prebiva in način njegovega življenja. Prva dva zvezka odgovarjata povsem tej zadači, zato jih je tudi jako laskavo sprejela kritika. Opisuje se tu svetoznana Opatija in njena okolica — hrvaška Nizza ali pa San Remo, zatim Ika in Lovrán, katera se po svoji lepoti približujeta Opatiji, pripoveduje se nam izlet na visoko Učko goro (Monte Maggiore, visoka 1412 m). Pisatelj vodi nas potem v središče narodnega življenja v Istriji — v kameniti Kastav, od ondot se podamo na Reko, katero si povse ogledamo, ne pozabivši niti njene zgodovine, niti starodavnega Trsata in njegovih znamenitostij, kakor tudi ne Grobničkega polja, kjer so junaški Hrvati zmagali divje Tatarje in rešili pobeglega ogrskega kralja Belo. Prav zanimivo in točno opisan je v drugem zvezku ribolov v hrvaškem Primorju, kateri je jako živahen, posebno ko pridejo tune (Thynnus vulgaris). V tem delu se nam obljubuje še več zanimivih opisov, med katerimi bodo osobito znameniti: »Ženitbeni običaji« in »Nekoji narodni običaji i svečanosti« (Nikolinje, Božić, koledvanje, Cvjetnica, uskrs, Jurjev dan itd.). Pisatelj kaj zanimivo pripoveduje vse pojedinosti, vendar takó, da ni čitatelju niti najmanj dosaden. On, znamenit prirodoslovec, upoznava nas tudi